

Iz celega sveta.

Ameriški bogataši. Milijonar Alfred Vanderbilt je prejel dne 20. oktobra na svoj 35. rojstni dan drugo polovico očetove dedščine. Doslej je imel „samo“ 120 milijonov kron premoženja, ki se bo sedaj podvojilo. Z ozirom na to poročajo ameriški listi o sedanjem imetju velikih ameriških bogatašev. Vsem načeljuje John D. Rockefeller s 1200 milijoni, in za temi George F. Baker, James B. Dulke, James Stillman, Henry C. Frick in William K. Vanderbilti, ki imajo premoženja od 1200—800 milijonov kron. Alfred Vanderbilt bo ob svojem 35. rojstnem dnevu med navedenimi bogataši še vedno „ubog“. Novoješki listi prinašajo k tem številkam razne dodatke ter menijo, da se mora omejiti kopičenje premoženja v rokah posameznikov.

Poslednja želja umirajočega skopuha. V Budimpešti je umrl pred kratkim lastnik poslopja, v katerem je nastanjeno kraljevsko gledališče, Karol Kraus, v starosti 74 let. Mož je bil svoje celo življenje velik čudak, ali bolj rečeno, velik skopuh. Ko se je bil pred desetletji priselil iz Češkega, si je najprej kot mesar in pozneje kot veletrgovec z živino pridobil milijonsko premoženje. Kljub temu pa je živel tako skromno, kakor da bi se nahajal v najsiromašnejših razmerah. Tako je n. pr. že nekaj let sem za 6 vin. sira in kosček kruha tvorilo njegovo edino večerjo. Svojim revnim sorodnikom ni nikoli privoščil podpore. Seveda je ravnatelju kraljevskega gledališča ob vsaki obnovitvi kontrakta povišal najemino. Ko je čutil, da se mu bliža konec, je poklical k sebi svoje sorodnike in se je poslovil od njih z besedami: „Želim, da bi prišel po moji smrti vesoljni potop, da ne boste mogli upravljati mojih dragih zakladov.“ Po njegovi smrti so našli sorodniki v njegovi zapuščini 540.000 kron gotovega denarja in 600.000 K v vrednostnih papirjih. Razen tega je zapustil več posestev, ki imajo veliko vrednost.

Strahovi v grobnici. Iz Bukarešta poročajo, da je na tamkajšnjem pokopališču krasno izdelana grobnica že izumrle plemiške rodbine Popeanu. Grobnica je sezidana v obliki kapele in desno ter levo dolgega hodnika, na čegar koncu je oltar, po njem pa stojijo krste umrlih članov rodbine. O tej grobnici kroži že dolgo časa med ljudstvom vraza, da v njej straši in da se ponoči med 12. in 1. uro vsakemu, kdor pride v grobnico, ki je vsakomur pristopna pokaže menih z dolgo, valovito brado ter izvabi obiskovalca z neodoljivo silo za oltar ter izgine z njim za vedno. Na ta način je izginilo že več oseb, pripovedujejo ljudje, ki so šli vsled radovednosti v grobnico. Pred par dnevi se je govorilo v neki družbi mladih ljudi o tej pravljici in kmalu je došlo do stave. Dajak Varnas se je namreč ponudil, da gre ob pevarni uri v grobnico. Prijatelji so ga morali čakati pri velikih železnih vratih. Preteklo pa so cele ure, toda Varnas se ni povrnil iz grobnice. Prestrašeni so pohiteli mladeniči na policijo ter vso stvar naznanili. Ko je policija ušla v grobnico, našla je Varnasa ležati na tleh pred oltarjem, in sicer mrtvega. Došli zdravnik je konstatiral, da ga je zadela srčna kap, brzkope vsled preostanega groznega strahu, ki je nastal vsled domišljije.

Z zakramenti za umirajoče v letalnem stroju k bolniku. Iz Alžira v Afriki poročajo: Polkovnik Largeot je bil pred dnevi pri raziskavanju v pokrajini Tuaregov smrtno ranjen in je zahteval pomoči duhovnikov. Ker pa duhovnika ni bilo v deželi in je bila bližnja francoska naselbina 200 km oddaljena, bi ostala začnja želja umirajočega neizpolnjena, ako bi

se navzoči zrakoplovec poročnik Bregard ne bil izjavil pripravljenega, da gre po duhovnika v naselbino z letalnim strojem. Dvignil se je torej z dovoljenjem svojega poveljnika v zrak, preletel v nekaj urah 200 km v Laghouat, vzel duhovnika k sebi na krov in prišel še pravočasno nazaj, da je previdel duhovnik težko ranjenega polkovnika z zakramenti za umirajoče, na kar je polkovnik kmalu izdihnil.

Pred materinimi očmi umorjen otrok. V vasi Predoslje pri Kranju na Gorenjskem je 9letni deček p. d. Pomijnikarjev pasel telico, privezano na vrvi. Drugi konec vrvi je imel deček prepasan okrog pasu. Naenkrat pa telica zdivja ter vleče dečka s seboj, čegar glava je butala ob kamenje. Mati, ki je videla prizor, otroku ni mogla pomagati. Ko so telico ukrotili, je bil deček že mrtev.

Skesan tat. V Sovodnjačah so odnesli pred nekaj časom neznani tatovi cerkveno blagajno, v kateri je bilo za več tisoč kron vrednosti. Tri tedne po tatvini so našli blagajno razbito v nekem grmovju ob železniškem tiru. Iskali so tatove na vse pretege, toda zaman, niti najmanjše sledi niso mogli dobiti. Nedavno pa so našli ravno na onem mestu, kjer so našli razbito blagajno, zopet vse ukradene spise, knjige in hranilne knjižice. Tat je bil bržkone še toliko pošten, da teh papirjev ni uničil, temveč jih je na ta način rajši vrnil. Tudi sedaj nimajo o tatovih še nobene sledi.

Spomenik v Port Arturju. Na nekem griču blizu Port Arturja so Japonci in Rusi napravili v spomin bitke spomenik v obliki velike, 15 metrov visoke patrone.

Sole in gostilne na Ogrskem. Po ravnokar objavljenem statističnem izkazu je na Ogrskem 16.547 šol in 66.220 gostiln. Na 1800 duš je prišla se-le ena šola, na 250 duš pa ena gostilna. Pri tem se pa uničuje na Ogrskem namen ljudske šole še s tem, da se za nenačrtovane građe madžarske šole in da se omejuje pouk samo na učenje madžarskega jezika. To seveda imenujejo Madžari „narodno šolo“!

Dohodki vladarjev. Ob priliki razmotrivanja „civilne liste“ (plače), ki jo dobiva nemški cesar kot pruski kralj, prinašajo berlinski listi sledeči pregled dohodkov raznih vladarjev: Rusija 34 milijonov 200 tisoč, Avstrija 10.226.000, Italija 12.800.000, Angleška 11.600.000, Španška 7.400.000, Japonska 6.500.000, Bavarska 5.403.000, Saška 4.167.000, Belgija 3.500.000, Holandska 2.100.000, Virtemberška 2.000.000, Norveška 500.000, Črna gora 200.000 mark.

Krepkega predsednika dež. zbora imajo v državi Mišigan. Imenuje se Kampbell. Začetkom neke seje je lastnoročno prijel nekoga poslanca in ga vrgel skozi vrata. Poslanec Kurtis je namreč kruto razžalil soprogo nekoga čezelnega uradnika, ki ga je zato pretepel na ulici s pasjim bičem. Ko je hotel Kurtis zopet zavzeti svoj sedež v deželni zbornici in ga je opazil predsednik, je šel k njemu ter ga ob splošni tišini poslancev vrgel skozi vrata. Obenem mu je zagrozil, da se mu prihodnjič pripeti isto, ako bi se še kdaj drznil stopiti v zbornico. Nato se je Kampbell vrnil na svoje predsedniško mesto in vsa zbornica mu je burno ploskala.

Z eno nogo v Združenih državah, z drugo v Kanadi stoji poštni urad v Berbe Plain v Ameriki. To je na meji med Vermontom v Združenih državah in pokrajino Quebec v Kanadi. Hiša je iz kamna in jo je pred 82 leti sezidalo mesto Berbe Plain tako, da jo stoji polovica v Kanadi, polovica pa v Združenih državah. Pošto upravljata oče in hči, in sicer ima oče kanadski poštni urad, hčerka pa vermontskega. Sredi pred hišo stoji mejni kol, ki ga je bil v prejšnjih časih nekoč nek mešan Berbe Plaina prestavil, da si je zagotovil pot do svojih posestev v Kanadi;

kasneje sta obe deželi z veliko muko zopet našli pravo mejo. Na vsak način pričra ta pošta o lepi sporazumnosti, v kateri živita deželi-sosedi.

Najbolj globoka luknja v zemlji, ki so jo izvržali, je pri Czuchowu v okrožju Rybnik v Sleziji. Ima 2240 m pod površino. Vrtači so začeli pred 10. leti (v decembru 1900) ter je imela odprtina v začetku 44 cm premera, ki se je pa pri vedno večji globini zmanjšala s časom na 5 cm. Zanimiva je toplota, ki so jo opazovali v različnih globočinah. V globočini 602 m je kazal termometer 28 stopinj Celzija, do 730 metrov globočine je toplota zemeljske plasti. Negotovo še seveda ostane dejstvo, ako bi toplota naraščala tudi do globočine 100 km in še dalje. V tej globočini bi morala biti potemtakem že žareča tekoča tvarina. Ali obstoja ali ne, to je še sporno vprašanje.

Ne kadite v postelji! Te dni je legel lastnik hotela „Continental“ na Kraljevih Vinogradih v posteljo in si je prižgal cigareto, da bi potem tem sladkeje spal. Slučajno je med kadenjem zadremal in od cigarete se je vnela pernica. Zoperni dim je spečega moža le podramil. Pogasil je ogenj in legel na drugo posteljo, kjer je zopet naglo zaspal. A ni trajalo dolgo, da je začela prva postelja zopet goreti in plameni so švigali že tako visoko, da je ogenj zapazil na ulici stoječi stražnik. Obveščeni ognjegasci so ogenj pogasili in preprečili še večjo nesrečo.

Cone hrastovemu lesu na Hrvaškem so letos nepričakovano poskočile. V Vinkovcih je bilo postavljeno 24. septembra na dražbo hrastovih debel za vzklono ceno 1.104.246 K, izdražena svota pa se je dobila 1.711.498 K, tako, da se je dobilo več 607.252 K. V tekočem mesecu bo prodala brodska občina 10.480 hrastovih debel, ki so cenjena na 2.755.275 K.

Velik zaklad so našli. Kakor poročajo ruski listi iz Petrograda, so pripeljali nedavno tega v Petrograd v spremstvu orožnikov zaklad, ki se prišteva z najdragocenejšim našega časa. Kmečki otroci iz vasi Molaja Bereščepina so se igrali v pesku, kar se zasveti v globočini 25 cm trdi predmet, namreč 1/4 metra visoka kovinasta posoda, bliščeca se kakor zlato. V skrbni, da bi jim kdo zaklada ne vzel, so vlekli dečki posodo do bližnjega jezera, kamor so jo skrili. Nato so tekli povedati materi, kaj so našli. Mati je hitela z otroci vred k jezeru in strme gledala bisere in dragocene kamne, vdolane v kelih in sklede, ki so jih izločili iz velike kovinaste vaze. Mati je menila, da so te dragocenosti cerkveni rop, ki se ga ne smejo dotakniti. Kmalu so izvedeli za vso stvar državni uradi. Prišel je večak Makarenko, da bi vse na licu mesta preiskal. Med tem pa je bilo že mnogo dragotin pokradenih, odnešenih in prodanih židom. Ali po trudapolnem prizadevanju se je oblastim vendar le posrečilo, da so do malega ves zaklad spravili skupaj. Potem je bil odpeljan zaklad v Petrograd, kjer so ga shranili v državni zakladnici. Posamičnih predmetov so našli 400 in tehtajo skupaj 30 kg. Med dragocenostmi je zlata skleda, ki ima v premeru 60 cm. Na dnu je okrašena s kristusovim monogramom, pod katerim stoji napis a latinskem jeziku. Skleda ima spodaj pet grških belegov z napisom in težo. Drobnosti deli kažejo pa dobo cesarja Heraklera iz 7. stoletja. Kmetje one vasi so dobili lepe nagrade.

PODLISTEK.

Tajnostne sile.

(Povest. Spisal Miroslav Pesniški).

(Dalje.)

Ko se v gostilni nekoliko okrepčata, je prva pot v cerkev Matere Milosti, da opravi ondi zahvalno molitev za srečno vrnitev, in nato se odpeljeta proti domu. Ze med potom je med pogovorom vprašal očeta, če li še hrani pismo, ki ga je dobil iz Kraljevega Grada; oče mu pritrdi ter mu, prišedši domov, res poda drobno pismo. Lovro hlastno seže po njem, kakor skopuh po svetlem cekinu, ter naglo prečita kratke vrstice:

„Spoštovani gospod Dobnikar!

Naznanjam Vam, da Vaš sin še živi ter se začasno nahaja v bolnišnici. Ker ozdravljenje dobro napreduje, zamorete zaupno čez nekaj tednov pričakovati njegove vrnitve. Zahvalite Boga!

Vas pozdravlja

s. Everista.”

„To pismo je pisala sestra, ki mi je v boleznih stregla; oj, to je blaga duša; shranim ga v spomin. Prihitele so sosede in znanci, ko so izvedeli, da se je vrnil Lovro; groza je obhajala dobre ljudi, ko jim je Lovro na razna vprašanja opisoval dogodke iz krvavega bojišča.

Zopet je opravljal Lovro svoja navadna dela, toda njegove nekdanje veselosti ni bilo več pri njem. Vsi so smatrali to kot posledico prebitega strahu in trpljenja ter njegovega še rahlega zdravja. „Ko popolnoma okreva in pozabi nekoliko pretekla dogodke, bo zopet vse dobro.“

A minula je jesen, prešlo že tudi skoro pol zi-

me, prihajal je predpust, čas ženitovanj. Oče je napejal večkrat besedo na take staari, a sin se je takih pogovorov vidno ogibal, oče pa ga ni hotel nadlegovati, češ, pa še počakajmo.

Ko so pa potihnilo že tudi glasovi vesele Aleluje, sklenil je stari Dobnikar, da vsekakor izpregovori s sinom enkrat resno besedo.

Neke nedelje popoldan, bil je jako topel majnikov dan, je ležal Lovro v senoi kočate hruške na pogrnjeni plahiti vznak, roke položene pod glavo, ter zamisljeno, nepremično zrl gori v sinje višave, kjer so se igrali beli oblaki. Bil je tako zamišljen, da niti ni kmalu opazil očeta, ki se mu je približal.

„Bi mari raje legel v hiši na postelj, kakor da tukaj ležiš na še hladni zemlji, lahko ti še škoduje“, izpregovori oče ter se vsede zraven njega na trato.

„Ko je pa tako toplo“, odvrne sin ter se zravna zraven očeta.

Da se mu sin zopet ne izmuzne, začne oče kar naravnost: „Lovro, star sem in težko že prenašam butaro skrbi; moral boš pričeiti misliti na to! da prevzameš ti, ki si mlad. Poišči si primerno nevesto in prevzameš posestvo. Govoril sem tudi že v tem z mlinarjem v Dolu, on ima prav pripravno hčer; ni sicer ravno ena izmed najlepših, ampak skrbna je in imela bo tudi kaj pod palcem“, in stari je pomežikal z očmi, ter napravil s palcem in kazalcem znamenje štetja. „Ako te je volja, stopiva lahko ob priliki tje in se pogovorimo; mislim, da bi šlo, saj oče ni nasproten, hči pa si nagovori sam.“ — Živalino je pogledal oče sina, kak utis so napravile nanj te besede.

„Vem, oče, da je bilo za Vas res težko in težavno zdaj, ko ste bili sami, a odslej to zopet drugače, ko Vam bom lahko zopet pomagal jaz; a vsaj nekaj časa bi še rad bil prost, saj ste še trdni dovolj, da še zanaprej gospodarite po svojih skušnjah,

ki jih jaz še močno pogrešam“, — izgovarja se Lovro.

Očetu je dobro dela laskava pohvala njegovega gospodarstva, in videč, da to pot še nič ne opravi, vstane in reče: „Pa si premisli to reč“, ter se poda v hišo, mrmraje medpotoma sam s seboj: „Čudeč clovek ta Lovro, ne umem ga; posestvo je brez dolga, nekaj tisočakov bi mu še povrh prinesla nevesta, on pa se zmira obotavlja.

In ostalo je pri Dobnikarju še vse pri starem: oče je gospodaril in sin ga je povsod zvesto podpiral, da ni imel oče kaj se čezenj pritoževati, niti ga ni z ženitvijo nadlegoval, misleč si, ko najde pravo, ki mu bo po godu, se bo že oženil.

Tako sta potekli hitro dve leti in stari Dobnikar je močno zbolel. Ker je postajala bolezen zmira opasnejša, je bil previden s sv. zakramenti, kakor je sam želel, kajti čutil je, da se približuje njegovemu življenju konec.

Ko sedi Lovro nekoč zraven njegove postelje, mu pravi oče: „Vse svoje stvari sem spravil v red, da mi bo lažji račun pred Bogom, le samo eno me skrbi, kje neki se nahaja Zalarjeva Režika, mogoče, da sem ji storil veliko krivico, ko sem pripustil, da so ji neusmiljeno vzeli dom, kar bi bil lahko preprečil, ko sem imel denar. A videl sem takrat take reči vse drugače, nego jih gledam sedaj; ljubil sem denar, a še, le zdaj spoznam, kako nespametno in nečimurno je, vezati svoje sree na take minljive reči; o ko bi vedel...“

„V tej zadevi bodite oče popolnoma brez skrbi, vse je poravnano, vse odpuščeno!“

„Kako zamoreš ti to reči“, čudeč se vpraša oče?

„Sam sem govoril ž njo, kajti sestra Everista, ki Vam je pisala tisto pismo in ki je meni takrat tako ljubezljivo stregla, ni bila nobena druga, nego Zalarjeva Režika!“

(Dalje prih.)